

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Pe pošti prejemnik velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemnik velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna petič-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/8. uri popoldne.

Štev. 283.

V Ljubljani, v ponedeljek 9. decembra 1889.

Letnik XVII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 7. decembra.

Železni obroč in verska šola.

Kakor vsako leto, pisarili so liberalni nemški listi tudi letos, da se tesna zveza državnozbornske večine ruši, da poka železni obroč, ki veže raznotere dele njene v krepko, nepremagljivo celoto. Glavni vzrok tej trditvi bil je izstop princa Liechtensteina iz državnega zbora, češ, da se je umaknil, ker mu je po vodi splavalo upanje v zvezi z desnico doseči versko šolo, o kateri se suče vsa politika nemških konservativnih poslancev in njih katoliških volilcev. Ne bodem preiskaval pravih vzrokov, zaradi katerih se je knez Liechtenstein odpovedal poslanstvu, omenjati pa moram, da se škodoželjno pričakovanje liberalnih levičarskih poslancev, na katero so stavili vse svoje zaupanje, ni uresničilo in se z božjo pomočjo tudi ne bo. Liechtensteinov klub se sicer ni združil z desnimi Hohenwartovim središčem, ali prav odločno se je izrazil, da hoče ostati v dosedanji tesni zvezi z desnico, ker le v tej zvezi more dospeti do izpolnitve svoje najiskrenejše želje.

Prav tako pa tudi drugi oddelki državnozbornske večine spoznavajo važnost in potrebo ohraniti dosedanje zvezo in jo še bolj utrditi. In ker vsa politika sloni le na pogodbah in na spoštovanju medsebojnih pravic, hočejo razni klubi drug drugemu pripomoči, da vsak izmed njih doseže, kar mu gre, in kar je neobhodno potrebno ne le za obstanek posameznih narodov, ampak tudi za obstanek in rešitev cele države.

Svoje največje upanje stavljajo nemški liberalci na šolsko vprašanje, nad katerim se bodo po njih sodbi razbile vse obravnave med raznimi oddelki državnozbornske večine. Ne dá se tajiti, da je to res jako kočljiva reč, ali ne tolikanj zaradi verske šole, katero potrebo z nemškimi konservativnimi poslanci priznavajo tudi drugi desniški klubi in premnogi nemški liberalci sami, ampak zaradi narod-

nega in avtonomnega stališča. En del desniških poslancev se namreč drži načela, da šolske zadeve ne spadajo pred državni zbor, ampak pred deželne zbore, ki naj si svoje šolstvo vravnajo, kakor zahtevajo razmere in potrebe posameznih dežel. Ali če bi to načelo sploh in brez vsakotere omejitve obveljalo, bili bi narodi, ki so v manjšini, na milost in nemilost izročeni deželno-zbornskim večinam, kar bi najhuje zadelo ravno narod slovenski, ki bi na Štajerskem, Koroškem in Primorskem ne imel domačega pouka in bi bil prisiljen svoje otroke pošiljati v šole, ki bi mu jih napravljale nemške, oziroma italijanske večine dotičnih deželnih zborov. Taka naredba bi bila pogin slovenskega življa v imenovanih deželah; katoliški veri pa bilo tudi malo ali nič pomagano, ker se ravno v teh zboreh nemški liberalci ali italijanski irredentovci še veliko brezobzirneje šopirijo, kakor levičarski brezverci v državnem zboru. Zato slovenski poslanci temu načelu nikdar ne bi mogli pritrditi. Stojeci na starodavnem slovanskem stališču in ozirajoči se na lastnosti in potrebe slovenskega naroda oni tirjajo tako vrnavo svojih šol, da bode v njih zavarovana vera pa tudi narodnost slovenskih otrok. Z njimi vred tirjajo to tudi zastopniki drugih narodov, ki so v enakem položaju, kakor Slovenci na Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Obravnave, ki se v tej zadevi vršé v posebnem, od raznih klubov nalašč v ta namen izbranem odseku, dajejo nam upanje, da se to vprašanje reši v gori omenjenem smislu, ker v tem ni od nobene strani niti najmanjšega ugovora ali oporekanja, da bi učni jezik v splošnih ljudskih šolah ne bil edino le materini jezik. Zato se nemški konservativni poslanci ne branijo te določbe izrečno sprejeti v novi zakon; pa tudi avtonomisti ji ne nasprotujejo, ker deželnim zborom tudi v tem slučaju ostaja pravica vredovati šolstvo po potrebah svojih dežel in se jim edino le to zabranjuje, da ne morejo slovanskim otrokom napravljati nemških in italijanskih šol, ali nasprotno. Tudi gledé učitve drugega deželnega jezika se bode

našel pot, po katerem bode mogoče ukreniti vsem desniškim poslancem, ne da bi prišli v nasprotja z državnimi ustavnimi zakoni, za katerih premembo bi bilo treba dveh tretjin glasov. Razlika gledé šolske postave med desniškimi klubi torej ni tako velika, kakor si domišljujejo levičarski poslanci in njihovi listi, marveč smemo pričakovati, da bodo dotične prve priprave skoraj dovršene in da bodo imeli razni klubi morda še pred Božičem priliko jih pretresati in se konečno o njih dogovoriti.

Drugo vprašanje seveda je to, kako se bode obnašala temu nasproti vlada; ali to večini ne dela nobenih posebnih preglavic; da se le ona med seboj in z merodajnimi člani gospodske zbornice sporazumi, ne bode se mogla vlada več ustavljati. Ali bo morala pritrditi sklepom in zahtevam večine državnega zbora, ki bodo poleg verske in narodne šole obsegale še več drugih zadev, ter v istini postati konstitucionalna, na večino se opirajoča vlada, ali pa njih izvršitev prepustiti drugim možem. Časi so resni in vedno omahovanje le pomnožuje in pospešuje nevarnosti za državo; zato se mora politični položaj že enkrat zjasniti. Za oboje bo bolje, za vlado in za večino državnega zbora, da vesta, pri čem sta.

Dnevni red

včerašnje seje bil je rešen do zadnje točke, ki bode morda več sej zahtevala za svojo rešitev.

Poslanec Siegmund je v obširnem govoru utemeljeval svoj predlog, v katerem zahteva poseben zakon v varstvo mineralnih, pitnih in za domačo rabo potrebnih vod.

Poslanec Reichert je predlagal poseben odsek štiriindvajsetih udov, ki naj sestavi zakon gledé odškodnin za vnanje ljudi, ki jih sprejemajo in preskrbljujejo v naravnih preskrbovalnih postajah. Potem je bil sprejet zakon gledé odvetniških tarifov z malim dostavkom, ki ga je dr. Tonkli nasvetoval k § 4., in ki določuje, da ti tarifi za notarje veljajo le za slučaje, za katere še ni nobenih tarifov.

LISTEK.

Prvi sneg.

Vendar sneg! Vše sem menil, da je skrbna mati prireda zabila nas in nam letos ne bode privoščila teh snežink. „Skušeni“ gozdarji so nam sicer prorokovali letos jako toplo zimo, ker je v gozdu vršes povsodi znova cvél, in na pr. lesica ni bila še oblekla zimskega kožuha. Čital sem, da na Angleškem in Škotskem cvetó še cvetke in vijolice zunaj in da ni palo niti snežinke snega; toplo je bajé takó, da ljudje hodijo poletenski oblečeni.

Dober teden dni torej pokriva pri nas snežna odeja hrib in plan; seveda se to v mestu toli ne pozná, kakor pa v — gozdu. Da, baš gozd ima po zimi toli mičnosti, da bi meščanu povsem prijalo, ko bi se napotil tja in se svobodno oddahnil v tej božji prirodi!

„Pusti me lepo pri miru po zimi z gozdom, in raduj se, da je um človeški izumil peč!“ poreče marsikdo. Gozd po zimi! Kako prijetno je sedeti tik peči, v koji veselo pokajo posušene butarice — toda v gozd, ko vsak išče zavetja pri gorki peči takoj, ko odpadajo prvi listi z drevja?

Vendar poskusimo. Ne? Pritrdil mi bode celó odpornik zimskih sprehodov, in uverjen sem, da nas bode zadovoljil ta poskus. Vrh tega je prvi sneg nalezl, in prvega je videti samo v gozdu. Ne brigaj se torej za mraz in hiti z menó, da spoznaš, kako skrbi Stvarnik za živobitje vseh organizmov, od najnežnejše bilke do starodavnih hrastov in jelk.

Solnce pošilja svetle troske na srebrnoblestečo plan, drevesne veje ogrnjene so belkastim snežnim plaščem, na kojem odsevajo čarokrasni demanti. V gozdu, kjer je bil nedavno še vzduh nasičen z rastlinsko vonjavo, koder je mrgolela tolpa za tolpo brzonogih hroščev in se razlegalo veselo petje in žgolenje radostnih ptičkov, je zdaj tiho, takó veličajno tiho, kakor v hramu po slavnostnem pevanji — vse prošinja tajnostni. sveti mir. In ta gozdni potoček, ki je nedavno še žuborel in poigraval z nepozabljenkami, rastočimi ob njegovih bregovih, i ta je obmolknil, premenivši se v srebrni pas. Časoma moti to sveto tišino jék vranjega krokanja — a kmalu je zopet vse tiho in mrtvo.

Mrtvo?

Je li istinito ugasnila vsa delavnost živega stvarstva? Ni li res sledú po živem gibanji, niti sence pestrih bárev, s kojimi so se dičili in ponašali polje, loka in gozd? O ne! Tudi po zimi žije

in klije priroda, tudi po zimi delujejo rastlinske korenice. Vsaj se krepé in pripravljajo k novemu življenju, k življenju bodoče pomladi. Ne — snežena odeja zemlje naše ni mrtvaška rjuha, temveč toplo, varno ogrinjalo vsi naravi, okrepčujoči se po zimskem spavanju k novemu življenju pred ostrim mrazom. Smrti tû ne pozná priroda, ona pozná samo življenje s svojimi preménami.

Travnata bilka, odkrita pod snegom, je na videz uničena. Vél je list, toda pod podzemeljsko odejo se krepí iskra življenja tudi v najhujšem mrazu. Skrčeno seme skriva pod varstveno luščino ključek, jedva vidljiv očesu in imajoč v sebi prihodnje življenje cele krepke rastline, ki se pripravlja, da se izcimi pri prvem solnčnem svitu.

Toda Stvarnik ni poskrbel samo za podzemeljske korene in semena, temveč tudi za ohranitev nežnih drevesnih popkov. Zavarovani so v trdih skorjicah ali tesnih lupinicah, v mehko perjiče zaviti ali pa v toplo plast pred ostrim mrazom, a tudi tû ne počivajo, temveč se preskrbljujejo z živimi zalogami in močmi za pomlad.

Nekatere rastline ne prestraši niti mraz; zelené in cvetó pod snegom. Te zelené po zimi in dozorevajo mešičke, koji v nebrojni množini pokrivajo gozdna tla z mehko blazinico.

Ko je bila potrjena volitev poslanca Mahalskega, prišla je na vrsto zadnja točka dnevnega reda, mornarski red, o katerem je govoril prav dolgo dr. Weeber, ki je zahteval, naj se določbe glede kazni za prestopke na morji ne sprejmejo v ta zakon, ampak prepusté kazenskemu zakonu. Za njim je bila seja ob četrti na 4. uro sklenjena.

Zoper peronospero

se je oglasil tudi državni zbor.

Poslanec grof Coronini in drugi poslanci vinorejskih dežel so namreč včeraj izročili poseben predlog, v katerem vladi priporočajo, naj ne zahteva carine od bakrenega vitrijola, ki ga vinorejci rabijo za škropljenje trt, ako ga dobivajo iz vnanjih dežel. Znano je namreč, da bi bili lani marsikateri posestniki radi škropili trte, pa niso dobili bakrenega vitrijola ali pa so ga morali prav drago plačevati.

Premembo tiskovnega zakona

priporočajo poslanci Vašatty in tovariši v tem smislu, da bi smeli časnike in perijodične liste prodajati poštenci kupčevalci sploh, ki morajo pa to naznaniti policijskemu uradu.

Tudi interpelacij

bilo je nekaj sproženih. Dr. Vašatty je vprašal zaradi prepovedi šaljivega lista „Šipy“, Luzatto in Burgstaller zaradi sladkorja, češ, kaj hoče vlada storiti, da se bode mogel sladkor izvažati preko Trsta v druge dežele.

Poslanec Kaiser je interpeliral trgovskega ministra zaradi zgradbe železnice iz Opave v Fulnek, Vergani zaradi porabe penzijskega uradniškega zaklada, Hevera zaradi sakarina, češ, hoče li vlada skrbeti, da se ta sladkor rabi samo za lekarniške namene. Lippert je vprašal deželnoobrambovskega ministra zaradi nekega bramborca, ki je bil obsojen na štiri dni v zapor, ker nekega polkovnika, stopivšega v sobo, kjer je sedel, ni v drugič pozdravil.

Izmed novih zakonov,

ki so bili izročeni zbornici, omenjam prememb k rudniškim blagajnicam, ki jih je predložil minister poljedelstva. Poslanec Tausche je sprožil nasvêt, naj se spremeni postava glede kužnih živinskih bolezni, Schwab pa od vlade zahteva zakon glede delokroga najvišjega računskega urada.

Državni proračun za l. 1890.

II.

Pri davku na žganje postavila se je torej v preliminar ista zaklada kakor lani, in nič drugače ni se postopalo pri sladornem davku. Pri tej davčni stroki bil je sicer dejanski uspeh do konca oktobra t. l. jako ugoden, ali finančna uprava ni mogla ter ni smela prezirati, da se ogerska vlada silno prizadeva, domačemu konsumu zadostovati z domačim sladornim izdelkom. Posledica izredni državni podpori, katero uživajo sladorne tovarne onstran mejne reke Litave, mora vsekako biti ta, da odslej ne bomo več sladorja izvažali v ogersko državno polovico.

Kaj je pa to? K našim nogam padlo je v tej tišini nekoliko sneženih kosmičev. Hitro pogledimo na vejo nad nami — te kosmiče sprožila je na nas gibčna veverica. Ne v zraku in ne na drevju ni takó pusto, kakor se nam dozdeva. Izmed krilatcev, koji nas ne zapusté, so na pr. penica, kraljiček, tašica, povodnji kôš itd. Toda tû je imamo! Cela tolpa raznovrstnih ptičic hkrati gostoli po opuščnem gozdu in brskajo ter preiskujejo vsak kotiček v skorji, vsako razpoko, v koji bi možno zalotile kako ličinko ali žužkino jajčice, skrito pred mrzovi. Tû poletava mlad strnad in nevedoma poje zdaj on sam pesem svojih roditeljev.

Mir vlada v prirodi. Gibanje je ustavil mir, a vendar ne popolnem zadušil. Vse se pripravlja na dôbo, ko se zopet okrepljena vzdrami k novemu življenju. Kmalu se zopet popki odičijo zelenjem, brošči in raznovrstni sesavci bodo oživili pokrajino. Potoček bode zopet veselo žuborel in poigraval s travo in cvetkami, rastočimi ob njegovih obalah, in skoro se bomo spominjali današnjega našega sprehoda v zasneženo prirodo kakor zanimljive pravljice. Torej poskusi, prijatelj, kako lepo je po zimi v gozdu!

A. S.

Tedaj se je v proračun postavila številka tekočega leta, namreč 20,368.800 gld. kot brutto-dohodek, in ni se bati, da bi ta peselja bila preoptimistična.

Mnogo bolj pogumne pa je računal Dunajevski glede ostalih užitinskih davkov. Tû je z drzno roko kvišku segal, ali dejanski prihodki lanskega leta, še bolj pa vplačani letošnji davki povsem opravičujejo njegove nastaveke.

Bajé tudi levičarska kritika ne bode mogla vspešno ugovarjati temu zvišku! Kako so se ustili in repenčili pri zadnji budgetni razpravi patentovani finančni veleumi z levece, kako so se rotili, češ, saj so številke vaše pretirane, zlasti pri pivu in pri tobaku država gotovo ne bode dobila toliko, kakor sanjariate!! In kaj se je pokazalo? Davek na pivo bil je proračunjen leto 1889. s 24.480.500 gld., proti prejšnjemu letu višji za 43.500 gld., levica je glasno ugovarjala, češ, najmanj za 400.000 gld. računali ste previsoko, in glej — že do konca oktobra dvignil se je davčni dohodek za celih 876.538 gld.! In pri tobaku očitala je opozicija, da sta vlada in večina, zvišujoč čisti dohodek za 3 milijone, zmotila se vsaj za 1—2 milijona, a tudi tû kažejo številke, segajoče do konca oktobra t. l., da se je že v prvih desetih mesecih čisti dohodek pomnožil za okroglo svoto 2·8 milijona! Ni čuda torej, da je finančni minister sedaj brez strahu smel postaviti v proračun l. 1890. pri davku na pivo več za 184.000 gld., in pri tobačnem monopolu več za 1 milijon! Izredno poskočila je tudi številka pri petrolejskem davku; proračun za l. 1890. kaže znesek petrolejske potrošnine višji za 500.000 gld., toda zlasti gališka petrolejska obrtnost se tako bujno razvija, da je dotični nastavek povsem opravičen.

Izmed števil, zadevajočih état trgovskega ministerstva, nas pred vsem zanimajo one, katere izvirajo iz obrata državnih železnic. Vsega vkup je dandanes pod državno oskrbo, oziroma pod oskrbo trgovskega ministerstva železnično omrežje v kilometrični dolgoti 5669·3 km. Za l. 1889. proračunjen je bil čisti dohodek državnega železničnega obrata na 10,734.450 gld. V prihodnjem letu se ne računa na toliko. Država je namreč letos prevzela obrat na dveh privatnih železnicah, na ogerski zapadni ter na prvi ogersko-gališki progji. Nedostatek pri teh dveh progah vpliva neugodno na finančni uspeh, z druge strani je seveda uvaževati, da se v primeri z zvišanimi čistimi dohodki železničnega obrata zvišuje tudi potrebščina pri državnih subvencijah. Radi preglednosti itak najbolj kaže, izločiti te na novo prevzeti železnični orogji iz primerjajočega računa. Če se to zgodi, potem pa ne bode mnogo razlike nasproti zadnjemu proračunu, seveda le v tem slučaju, če zbornica nepremenjeno potrdi poziciji finančnega ministra. Vsega skupaj stane namreč obrat državnih železnic neštévši prej imenovani progji, 38,958.830 gl., vržejo pa 48,385.660 gl., torej znaša čisti presežek 9,426.830 ali proti zadnjemu proračunu manj za 1,307.620 gld. Ta nedostatek prihaja odtod, ker bo treba pomnožiti vozni material, kateri ni več zadostoval prometnim potrebam. Tako se nahaja v izredni potrebščini dotičnega naslova trošek za nakup novih tovornih vagonov v znesku 944.000 gld., in novih železničnih strojev v znesku 124.810 gld., kar skoraj pokrije gori navedeni nedostatek. — Sploh se tem preliminarim svotam ne dá kaj posebnega ugovarjati, ker se proračun naslanja na dejanske vspehe tekočega leta in l. 1888.; mimo vspehov lanskega leta so nastavki pri dohodkih celó izdatno nižji, ker je bilo kontirati z jako ugodno lansko letino, katera se ne utegne tako hitro z nova povrniti.

Posebno čudno se v proračunu za l. 1890 čitajo konečno številke pri „Potrebščini“ onega poglavja, katero obsega „Državni dolg.“ Zadnji državni budget imel je za obrestovanje in razdolženje državnih dolgov lepo svoto 149·2 milijona, sedaj se v ta namen zahteva manj za 616.042 gld. Ali so se mari v tekočem letu znižali naši državni dolgovi? Nikakor ne, nismo sicer z nova bili prisiljeni, zatekati se k mogotcem denarnega tržišča, ali pravilna zamena loterijskih posojil z državno rento, tedaj to, kar v avstrijski terminologiji čisto napačno zovemo „razdolženje, Schuldentilgung“, vedno še pomnožuje naš dolg, ker je 4·2% na papirna renta tudi sedaj še daleč pod parikurzom. V istini vidimo tudi, da so se obresti skupnega dolga zvišale. Ali dobiček nastal je pri onem kovanem denarji, kateri si mora država preskrbeti za svoje obveznosti. Cena zlatá se je znižala tekom tega leta; v

zadnjem proračunu kontoval se je ažijo zlatá še s 25%, sedaj le še z 20%, in ker država mnogo zlata potrebuje, deloma za obrestovanje onih državnih papirjev, kateri se morajo postavno obrestovati v zlatu, deloma za nakup raznega blaga v inozemstvu, v prvi vrsti za nakup inozemskega tabaka, naravno je, da se pri dotičnih naslovih mnogo prihrani. Več nego milijon goldinarjev se je na ta način prištedilo. Trditi se sme torej naravnost, da pri sedanjih nastavkih državnega proračuna ves presežek izvira iz ugodnega kurza kovanega denarja. Recimo, da stoji deviza London, t. j. londonska menjica, glaseča se na 10 funtov šterlingov, danes na 126 gld., mesto na 119, — hipoma se spremeni pričakovani presežek v istiniti nedostatek. Baš tû je Ahilejeva peta državnega proračuna!

Vendar se pa mora trditi, da označi preliminar, predložen 3. decembra po ministru Dunajevskem velik napredek v zgodovini avstrijskih financ. Odlikuje se po svoji izredni treznosti. Skoraj je ni pozicije, kateri bi mogli očitati, da se v njej razodeva lahkomišelnost ali škodljiv optimizem. Proroštvo v politiki ni sicer na dobrem glasu, navzlic temu nas dejanski vspehi ne bodo stavili na laž, ako trdimo, da bode proračun daleč zaostal za istinitim efektom, če bode leto 1890 le količjak normalno. Očividno je finančnemu ministru na tem, da ima vedno dobro napolnjene državne blagajnice. Imel jih je zlasti v zadnjih dveh letih, — to se najbolj razvidi iz tega, da je iz blagajničnih preostankov pokrit veliki primanjkljaj l. 1888, nič manj nego 31,461.000 gold., ne da bi nam trebalo pomagati si s kreditno operacijo, do katere je bil pooblaščen po državnem zboru. In ko so letošnje delegacije na račun naše državne polovice dovolile skupnemu ministerstvu dodaten kredit 4·93 milijona, ni izdal v to svrho nobene državne rente, ni iskal si nobenega posojila, temveč — blagajnico je odprl ter tam našel one milijone, katere je potreboval. Močni blagajnični preostanki so izredne pomenljivosti za državno gospodarstvo; finančni minister spoštuje le svojo dolžnost, če se na nje ozira tudi pri sestavi državnega proračuna. Rajši kaj več denarja v blagajnici in manjši presežek v budgetu, nego narobe!

Pričakovali so, da bode Dunajevski v svojem finančnem govoru znil kako besedico o vreditvi avstrijske valute ter o vpeljavi zlate kovine. Borzjanci so bili vže pripravljeni v znamenje svojega veselja prirediti svečano „hausse“ na čast takemu govorniškemu dogodku. A molčal je minister in ozirajoč se na ogromne težave tega podjetja, na veliksanske troške, s kojimi je spojena rešitev valutnega vprašanja ter na načelno protislovje, katero v tem oziru dandanes vedno še obstoji v finančni vedi, moramo le odobravati njegovo rezervo. Tudi tû „ni vse zlato, kar blesti.“

Mestu razprave o valuti čuli smo pa iz ministrovih ust nekoliko obljub o reformi naših direktnih davkov. Sodbe svoje o namerah finančne uprave pa ne moremo preje izustiti, predno se dotične predloge ne izročí javnosti. Pač bi bil skrajni čas, da se vsaj nekoliko razbremenimo z direktnimi davki preobloženi davkoplačevalci!

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. decembra.

Notranje dežele.

Hagenhofer, ki kandiduje za državni zbor namestu odstopivšega kneza Liechtensteina, pravi v svojem volilnem pozivu: Jaz sem katoličan, Avstrijanec in Nemec. Potezal se bom povsodi za nemštvo; ker pa Avstrija more le tedaj biti močna, ako bodo živel vsi njeni narodi v mejsebojni ljubezni, vrhu tega nam pa takó tudi veli naša vera, postopal bom po izreku: Kar nočeš, da ti drugi ne storé, tega tudi ti drugim ne stori. —

Gospodska zbornica bo pred Božičem imela le še eno sejo. Ker je več članov umrlo, predlagala bo vlada novo imenovanje avstrijskih parov, ki se bo izvršilo takoj po novem letu.

Združena nemška levica je zopet volila stari svoj odbor, v katerem so: pl. Chlumecky, dr. pl. Plener, dr. Weitlof, dr. Kopp, dr. Hallwich, dr. Tomaszczuk, dr. Herbst, baron Scharschmid, dr. Heilsberg in dr. Magg.

Ogerska neodvisna stranka se je v klubovi seji minoli petek posvetovala o postopanju nasproti ministerskemu predsedniku Tiszi. Večina je bila za to, da stranka opusti nasprotstvo, manjšina je pa temu ugovarjala. Strankino glasilo „Egyetertes“ pravi v svoji zadnji številki, da so neodvisnjaki popolnoma opustili obstrukcijo v parlamentu.

Vnanje države.

Papež Leon XIII. pripravlja odločno protestno izjavo zoper postav o preosnovi pobožnih ustanov, posebno pa zoper določbe, ki izključuje tudi proti volji ustanovnikov duhovščino od uprave. Ob enem bo sv. Oče obnovil protest zoper kazenski zakonik, ki bo z novim letom postal pravomočen.

Srbski finančni minister je v skupščini dne 6. t. m. odgovoril na interpelacijo Spasićev o delovanju prejšnjega finančnega ministra Rakića. Minister je rekel, da je bilo lansko posojilo srbskih tabačnih srečk v treh ozirih nepostavno. Rakić je namestu petih vsprejel posojilo devetih milijonov; porabil je neopravičeno eden milijon in je samovoljno oddal drugim samoprodajo duhana. Da se pa zaradi tega zatoži minister, treba je posebnega predloga. — Načrt novega srbskega vojnega zakona obsega nastopne določbe: Najvišji poveljnik je kralj. Vojna obstoji iz redne armade in narodnega brambovstva; redna armada ima stalni oddelek in rezervo, narodno brambovstvo pa se sestavlja iz dveh napovedij. Vsak državljani je vojaščini podvržen od svojega 21. do 50. leta, služi pa mora od 21. do 30. leta. Stalno vojno preskrbljuje državni zaklad; konjiki si morajo kupovati sami konje; zaradi tega jih morajo komisije jemati le iz premožnejših krogov. Vsak prostak more postati častnik, če služi 4 leta kot narednik in napravi dotični izpit. Plače častnikov so nastopne: General 10.104 fr., polkovnik 7073, podpolkovnik 5052, major 4042, kapitan I. vrste 2771, II. vrste 2274, poročnik 1920 in podporočnik 1516 fr.

Ruska vlada je objavila ukaz, ki uvaja ruščino kot uradni jezik pri vseh mestnih oblastnjah baltičskih provincij. Vzela se je s to naredbo tudi volilna pravica pri mestnih volitvah vsem pisateljem in sploh slovstvenikom.

V **nemških** premogarskih pokrajinah v Vestfaliji preti z nova izbruhniti splošen štrajk, ker je malo upanja, da se bo doseglo sporazumljenje mej rudarskimi upravami in delavci. Včeraj so imeli slednji v Bohumu veliko posvetovanje, pri katerem so brž ko ne sklenili splošen štrajk.

Dne 3. t. m. je imel Gladstone v Manchestru zopet dolg govor o **irskem** vprašanju. Veseli ga, da so nasprotniki liberalne stranke priznali, da je najnujnejša in najodličnejša zadeva dandanes irsko vprašanje. Največji protivniki irskega vprašanja so liberalni unijonisti; ko bi ta stranka ne vplivala na konservativce, lotila bi se bila vlada že zdavnej dotičnega dela. Liberalni unijonisti se v tem oziru ne bodo nikdar spreobrili, ker životarijo le na podlagi svojega protiriskega vsprejema; ko bi zapustili ta svoj program, obsodili bi sami sebe v smrt. Zakonodajno zvezo mej Irsko in Veliko Britanijo izvršujoča postava (Act of Union) je po Gladstone-ovem mnenju „neznosna fujasko in stalna sramota“. Razmere na Irskem se boljšajo vsled svetov irskih vodij, vlada pa ni ničesa storila v zmanjšanje hudodelstev na zelenem otoku, kajti nasilna postava se ne obrača zoper zločine, marveč le zoper zveze.

Italijanski proračun za leto 1890 izkazuje primanjkljaj, ki vzbuja resne pomisleke. Celó „Neue Freie Presse“, sicer vroča zagovornica „mlade Italije“, mora priznavati: „Finančne predloge so vse bojazni prekosele, čeravno nismo pričakovali nič dobrega.“ Prvo poročilo nam je naznanjalo znesek 32 milijonov kot jako majhen deficit, toda že po preteku nekaterih dnij so uradni listi sami izračunili primanjkljaj na 48 milijonov. Proračun je na poslance in občinstvo takó slab vtis napravil, da nameravata ministra Seismit-Doda (finance) in Giolitti (zaklad) odstopiti. Tudi ni neverojetno, da bo velika finančna bēda pokopala Crispija, ki ima v tem oziru mnogo krivde vsled svojih dragocenih poskusov v zunanji politiki.

Nizozemska zbornica je z 31 proti 18 glasovom sprejela revizijo ljudsko-šolskega zakona. Odlej bodo dobivale državno podporo tudi verske šole.

Brazilijski ustavodajni zbor se ne bo pred štirimi ali petimi meseci sešel, ker so prometna sredstva preslabla, država pa velika. — Nemški parnik „Dresden“ je iz Bahije došel v Lisabon ter nastopna pojasnila o vstaji prinesel: Prvi korak nove vlade je bil ta, da se je polastila brzojava. General Fonseca je bajé sam trikrat ustrelil v mornaričnega ministra. V Bahiji je pri prvi vesti o republiki izbruhnil upor, katerega duša je brat predsednika Fonsece. — O. Arderley je bajé preklical trditve, da je iz Brazilijske odpoklical jezuite. Vatikan tudi še ni dobil naznanila o preganjanju jezuitov v Braziliji. Tako vsaj javlja „Pol. Corr.“

Iz Tangra se javlja: Zatrjuje se, da so v **Maroku** zasledili zaroto. Sultan je ukazal enega svojih bratov vreči v ječo. Pravijo tudi, da je bilo v notranjem dežele vsled tega več rabuk in krvavih prask.

General **abesinskega** kralja Menelika, Seyum in Sebbat sta Mangašo in rasa Alulo popolnoma potolkla. S tem je uničena vojna sila vstajne provincije Tigra.

Izvirni dopisi.

Iz učiteljskih krogov, 4. decembra. Dopisniku, piščemu o povikšanju učiteljskih plač, zdi se razdelitev plač v posamezne razrede krivična, češ, vsi učitelji imajo enake študije, vsi jednako delo, čemu

bi tedaj bili nekateri bolje plačani nego drugi, in ako že to ne, zakaj je razlika med najnižjo in najvišjo plačo visoka svota 330 gld. Zavidljivega dopisnika, kateremu posebno to ni po volji, da se bodo vsled nove vreditve plač povikšale tudi nekatera nadučiteljske službe po deželi za 100 gld., dovoljujemo si opozoriti na uradniške in druge kroge. Kakó pa je tu? Nižji uradnik ima ravno tista študije in ravno tisto delo, navadno še veliko več, nego njegov predstojnik, in vendar preseza plača slednjega dostikrat za tisoč goldinarjev, ali še več, plačo nižjega uradnika. Velika in gotovo opravičena nevolja zavlada bi na svetu, ako bi bila v raznih službah pričetniku, ali le malo let službojočemu, odmerjena ista plača, kakor tistemu, ki je osivel v svoji službi. Naravna posledica temu bila bi kvarna mlačnost v vsem poslovanju; ponehala bi marljivost, pogrešal bi se vsak napredek, zamreti bi moral človeka toliko k vstrajnemu delu izpodbujajoči častni čut. Seveda, učitelj, ki je komaj dostal zrelostni ali drugi izpit, ki ga sposobuje za učiteljevanje, imel naj bi kar enako plačo s skušenim, zaslužnim in že kako desetletje službojočim učiteljem! In vendar je bilo dosedaj dostikrat takó; da, v posameznih slučajih je bil učitelj dostikrat na boljšem, nego njegov predstojnik na istem zavodu. Znanih nam je prav mnogo slučajev, da je nadučitelj bil samo za opravilno doklado — 50 gld. — na boljšem, kakor njegov sotrudnik, ki je ravnokar zapustil učiteljišče. Da v prihodnje več ne bo tako, je — čast našim poslancem — popolnoma pravično. In ako dobiva šolski vodja več ali manj opravilne doklade, mu je li ta kar nameček na plačo? Z vodstvom šole zedinjenega posla je mnogokrat prav obilo; — nekateri učitelji za ta posel ne znajo, ali pa nočejo vedeti — šolski vodja tedaj omenjeno doklado gotovo tudi zasluži, posebno pa tam, ako je hočeš nočeš primoran opravljati posel krajnega šolskega sveta. Nadučitelju zaviđa se tudi prosto stanovanje ali stanarina. No, menda se mu ta vendar spodobi! Je li zá-se in svojo družino — neoženjenih nadučiteljev je prav malo — ne potrebuje veliko bolj, nego neoženjeni učitelji in učiteljice, kateri pa v mnogih krajih, akopram jim je plača manjša od nadučiteljeve, s postranskimi zaslužki shajajo dosti bolje kakor slednji.

Nikakor se ne more oporekati, da ona zloglasna protekcija ovira marsikomu pošteno pot do boljše prihodnosti. To je, žalibog, bilo tako in bode gotovo tudi ostalo, dokler bo del svet. Resnično je, da se je marsikdo po poti ostudne protekcije povspel do službe, katero bi po poštenem potu ne bil nikdar dosegel. — Istotako resnično pa je tudi, da se je v učiteljskem stanu, kakor tudi v drugih stanovih, pri oddajanju boljših služb slednjič vendar-le morala jemati v ozir prositeljeva izvanredna pridnost, potrebna sposobnost, njegovo pošteno obnašanje v privatnem življenju in odkritosrčno, a zraven nehlinjeno in spoštljivo vedenje do njegovih predstojnikov.

Ako bi se bile vredile učiteljske plače takó, da bi se učitelji pomikali po službenih letih v višje plačilne razrede, bi vsekako tudi tu morala biti kaka izjema, katera je v navadi tudi v drugih stanovih. Nekoliko prednosti moral bi imeti pred drugimi prosilec oni učitelj, ki se odlikuje v svojem poslovanju z izvanredno marljivostjo in ki ne ostane nebrižen za razvoj in napredek ljudskega šolstva. Da se je za nekatere učiteljske službe določilo 700 gld., je popolnoma pravično in bilo tudi potrebno v povzdigo učiteljskega ugleda; vsaj se človek v vsakdanjem življenju cení navadno le po tem, kolikor ima plače. Dosedanje učiteljske plače I. razreda so nekako v jednaki vrsti s plačami uradnikov XI. dijetnega razreda; prihodnje bodo vendar z vračunjenimi starostnimi dokladi nekako približne onim X. dijetnega razreda, vendar nikdar tolike, ko poslednje. Učitelj, ki vse svoje moči posveti v duševno in materialno korist ljudstva, ki mora imeti splošne izobraženosti, ki se mora učiti ves čas svojega službovanja, da ne zastane, gotovo zasluži, da zavzema dostojno mesto med številom onih, ki z umom in peresom služijo vsakdanji kruh. Grdo bi bilo, ako bi se veliko let službojočemu praktičnemu, skušenemu, marljivemu učitelju, kateri si je moral pridobiti v svojem poslu še raznih drugih vednosti, ki se dandanes od učitelja zahtevajo, na pr. praktične izurjenosti v sadjereji in kolikor toliko tudi v obširnem obrtnem pouku, ne privoščil mali poboljšek v njegovi plači. Popolnoma pravično bi seveda bilo, ako bi najnižji razred za učitelje bil tudi tolik,

kakor za državne uradnike. Toda, kaj se hoče. Hvaležni bodimo za to, kar smo pridobili in ne zavidajmo svojega tovariša, ako mu je na plačilni pólí zabilježena nekoliko višja svota.

Ako gospod dopisnik dosihdób še ni nadučitelj, naj nikar ne izgubi poguma; morda pa vendar-le v teku časa kedaj na lestvi plačilnih razredov doseže najvišji klin. Takrat pa se bode gotovo hvaležno spominjal sedanjih naših dež. poslancev, ki so za prvi razred učiteljskih plač določili 700 gl. Sicer pa, kakor povsod, tako tudi v učiteljskem stanu velja izrek: „Pomagaj si s poštenimi sredstvi sam, i Bog ti bode pomagal.“

Dnevne novice.

(Koncert.) ki sta ga minolo soboto priredila učitelja „Glasbene Matice“ gosp. Vitezslav Moser in J. vitez Janušovsky, obnesel se je vseskozi jako dobro in nam je še posebno radi tega ugajal, ker je bil večinoma sestavljen iz slovanskih kompozicij. Otvoril se je koncert s Smetanovo simfonično skladbo za orkester: „Vyšehrad“, čveteroročno prednašano na klavirji od gospice K. Sevnikove in in gospoda Janušovskega. Vsa hvala gre sicer gospodu koncertantu, da nas je seznanil z lepo skladbo slavnega slovanskega skladatelja, vendar pa mislimo, da skladbe te vrste so malo prikladne v koncertni dvorani za predavanje na klavirji, kateri instrument ni sposoben, da bi se na njem mogle primerno izraziti vsestranske lepote simfoničnega glasbenega umotvora. Izvajala sta povsem hvalevredno oba prednašatelja to točko. Gospico Sevnikovo že poznamo kot jako nadarjeno spretno pianistino; tudi ta večer je bila svoji ne malo težki nalogi popolnoma kos in delala je čast sebi, kakor tudi svojemu učitelju gosp. Janušovskemu. Prireditelja koncerta, nam že itak znana kot umetnika v svoji stroki, pokazala sta se ta večer tudi mojstra v kompoziciji, in tu nam je posebno omeniti g. Moserja „Svita za gosli in orkester“. Ta skladba obstoječa iz štirih stavkov (Praeludium, Idylla, Intermezzo, Moto Perpetuo) pričuje, da se je mladi a nadarjeni skladatelj, ki je bil koj pri svojem nastopu odlikovan s prekrasnim, od tukajšnje češke kolonije darovanim mu laborovim vencem s trakovi v čeških barvah, pri svojem delu vzel za vzgled glasbene velikane novejšje dōbe, kajti iz vsega jako spretno sestavljenega dela, posebno v prvem in drugem stavku, veje duh Wagnerjeve muze. Igrala sta to točko oba gospoda mojstersko in obžalovati je le, da vtis, ki ga mora napraviti ta skladba izvršena, kakor je pisana, s spremljevanjem orkestra, ni mogel biti popoln, kajti klavir, akoravno je dovršeno igral g. Janušovsky, nikdar niti približno ne more nadomestiti orkestra.

Tudi druga kompozicija g. Moserja: „Slovanska rhapsodija v C-moll“, pisana v pristnem slovanskem slogu in z ognjevit navdušenostjo prednašana od g. skladatelja, katerega je s finim razumom spremljeval na klavirji g. Janušovsky, vzbudila je občno hvalo in zadovoljnost. Gosp. Moserju pa, kateri ima tudi kot skladatelj lepo bodočnost, čestitamo na tako lepih uspehih, ki si jih je pridobil ta večer. Gospa Bauerjeva, nekaterim še v dobrem spominu iz za njenega bivanja v našem mestu kot operna pevkinja na nemškem gledišči, prihitela je iz daljnega svojega bivališča, da sodeluje pri koncertu svojega brata g. Janušovskega, in reči smemo, da nam je podala s svojim nastopom izvandreden lep muzikalen užitek. Čista intonacija, lepa koloratura itd. so še vedno znaki njenega lepega glasú, kateri se je posebno lepo kazal pri ariji iz opere: „Il Trovatore“, katero je predavala v lastnem jeziku z dramatičnim efektom. Kakor ta, ugajala je občinstvu tudi na to sledeča z globokim občutkom péta francoska pesem „Adieu“, v kojoj je spretna pevkinja razodela vso milobo svojega glasú. Nastopila je taista še v dveh kompozicijah g. Janušovskega, in sicer v pesmi: „Na Rožnik“ in „Serenadi“ za petje, gosli in klavir. Poslednja, sicer bolj skromna salonu namenjena skladba zahteva posebno dobro, v visokih legah sigurno pevsko moč.

Gospa Bauerjeva je v obeh točkah svojo nalogo mojstersko rešila in občinstvo odlikovalo jo je z burnim ploskanjem, pozvavši ob enem na oder tudi skladatelja gosp. Janušovskega. Igrala sta gosp. Janušovsky in Moser od F. Lauba in Ch. Graf-a „koncertni duo po čeških narodnih pesmih“ v občno pohvalo in z ono dovršenostjo, katero smo že pri ostalih točkah tega večera imeli priliko opazovati. Prijeten dodatek je bil v koncertni program vzprejeti melodram „Povodni mož“ po češki baladi

K. Erben v slovenščino preložil J. Gestrin. Občinstvo je sledilo pazljivo mojsterski in s pravim naglašanjem predavanj deklamaciji gosp. Borštnika, kojega je jako diskretno spremljal na glasovirju gosp. Janušovsky. Oba umetnika zaslužila sta mnogo pohvale. — Ako h koncu še dostavimo, da koncertna dvorana ni bila povoljno napolnjena, ne moremo si kaj, da bi ne grajali malobrižnosti nekaterih naših narodnih krogov, ki so se odlikovali s svojo odsotnostjo in tako malo cenijo požrtvovalnost domačih naših umetnikov. Bog daj, da bi se tudi v tem oziru kmalu na bolje obrnilo. — ik.

(Gospa Pavline Rezmanove v Nabrežini) darilo 10 gld. poslal je dr. Vošnjak „Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaji“. Na Dunaji podaril je zopet g. Fr. Tomšič dva goldinarja, — v dveh mesecih torej sedem goldinarjev. Vesela družba pri g. Pakižu v Ribnici je nabrala za imenovano društvo 5 gld. Velepospšovani slovenski domoljub g. Luka Svetec, c. kr. notar v Litiji, poslal je to leto že drugič 5 gld. za podporno društvo. Srčna bodi hvala blagi domorodkinji in vsem, ki imajo čuteče srce in radodarne roke za revne slovenske visokošolce na Dunaji.

(Šolski pouk) je ustavljen na c. kr. rudniški šoli v Idriji, kjer so se med šolsko mladino pojavile ošpice; dalje nam pa dohaja vest iz Čateža blizu Trebnjega, da je tudi ondi zatvorjena šola, ker med šolarji razsajajo osepnice. Več otrok je bajé že umrlo za to nevarno boleznijo. Torej pozor!

(V Zagrebu) se bodo jutri pričele volitve v mestni zastop. Neodvisna narodna stranka naglašja v svojem volilnem oklicu mej drugim: „Od teh volitev je odvisno, ali bo de v mestnem zastopu vladala večina, ki na temelju obstoječih postav in državno-pravne nagodbe smatra Zagreb glavnim mestom kraljevine Dalmacije, Hrvatske in Slavonije, ki kot enakopravni faktor stoji v državni zvezi s kraljevino Ogersko, ali pa večina, ki misli, da je Zagreb jedno navadnih mest skupne države ogerske“. Med kandidati čitamo imena obče znanih hrvatskih rodoljubov. — Kazinaška stranka, ki je v ožji dotiki z vladjo, je tudi objavila svoj program in kandidate, med katerimi je večina nemških (morda židovskih opom. stavčeva) imen.

(Slovensko gledališče.) Sinočnja predstava je bila jako dobro obiskana. Hiša je bila razprodana. Veseloigra „Dve tašči“ nima posebne notranje vrednosti; edini njen namen je menda, vzbujati smeh, in to je tudi dosegla. Imenovali bi jo bolj burko nego veseloigro. Igralo se je dobro ter so nam posebno ugajale gospa Borštnik-Zvonarjeva in gosposličini Nigrinova in Gostičeva. Gospoda Danilo in Sršen sta precej gladko rešila svoji vlogi. Kakor navadno, bil je gosp. Borštnik zopet prvak mej svojimi tovariši, vendar pa bi mu svetovali, naj še enkrat prečita naše resne opazke pri oceni predzadnje predstave. Ekstemporiranje je samo ob sebi dvojilive vrednosti, če se pa skače čez pisateljevo mejo na tak način, kakor sinoči, moramo pa vendar odločno grajati. — Veliko bolje nas je zadovoljila opereta „Cannebas“, ki ugaja poslušalcu takó s svojo melodijoznostjo kakor tudi z lepo opravo. Gospo Gerbičevu in gđ. Daneševu je občinstvo neprestano z obilnem ploskanjem hvalilo, in to po vsej pravici. Mojstersko petje v zvezi z gladko igro, to je redka prikazen na ljubljanskem odru. Gđ. Nigrinova, ki je znana kot dobra igralka, je v splošno zadovoljnost rešila svoje pevske točke. G. Slavko je bil zelo burkast „Avguštin“; s svojim dobro priučenim petjem, krepkim glasom in zdravo komiko je mnogo pripomogel k vspehu operete. G. Pavšek sicer ni bil popolnoma pri glasu, vendar nam je pa vsekako ugajal. Gosp. Stamear je imel že večkrat priliko pokazati, da je izurjen pevec in doma na odru. Pozabiti ne smemo jako pridnega zbora, ki je tako krepko in izborno pel, da smemo trditi: Cannebas je gledé ensemble-a prekosil vse dosedanje godbene predstave dram. društva v zadnjih letih. V tem oziru pa pristuje v prvi vrsti zasluga g. kapelniku Grbiču, ki je zopet spravil na slovenski oder opero in opereto ter izvršil dosedaj svoj program s skromnimi sredstvi takó izvrstno, kakor bi tega ne bil nikdo pričakoval.

(Trgovska in obrtniška zbornica) ima 10. decembra ob 6. uri zvečer v mestni dvorani redno sejo. Na dnevnem redu je: 1. Obseg obrtne pravice kovačev. 2. Tarifa za javno tehtnico v Trziču. 3. Volitev zastopnika v odbor c. kr. strokovnih šol za lesno obrt in umetno vezenje. 4. Proračun za

1. 1890. 5. O dostavljanju pisem v Ljubljani. 6. O podelitvi ustanov učencem šole za lesno obrt in učenkam šole za umetno vezenje in šivanje čipek. 7. O preložitvi enega semnja v Črmošnjicah. 8. Volitev zastopnikov v šolska odbora obrtnih nadaljevalnih šol v Postojini in Ljubljani. 9. Tarifa za semnje v Zdenskivasi. 10. Pravila zadruge rokodelskih obrtov v Ribnici. 11. Vlogi za podporo obrtnima nadaljevalnima šolama v Kranju in Metliki. 12. Volitev 5 cenzorjev za podružnico avstro-ogerske banke v Ljubljani.

(Podporno društvo) za revne učence na tukajšnjem c. kr. učiteljski je imelo včeraj občni zbor. Dohodki društva so znašali 517 gld. 14 kr., troški 302 gld. 92 kr., preostalo je torej 214 gld. 22 kr. Med letom je dobilo 27 učencev hrano, obleko in šolske stvari. Premoženje društveno znaša 2800 gld. v obligacijah in 214 gld. 22 kr. v gotovini. V odbor so bili izvoljeni: C. kr. ravnatelj Bl. Hrovath, načelnik; učitelj na vadnici Fr. Gerkman, zapisnikar; profesor V. Linhart, blagajnik; učitelj J. Sima in učitelj godbe A. Nedved, odbornika.

(Slovstven jubilej.) Slovaško-slovenske v Trnavi izhajajoče „Katolícké Noviny“ so minoli mesec slavile štiridesetletnico svojega obstanka. V slavnostni številki časnik v kratkih črticah opisuje svoje delovanje med katoliškimi Slovaki.

(Uničeni denarji.) V državnem proračunu navaja se tudi svota 503.070 goldinarjev, kot izgubljeni novci. Država je namreč odpravila stare bankovce, petake in petdesetake, pred nekimi leti ter jih namestila z novimi. Bržkone ni bilo mnogo svot vrnjenih in so torej konečno propale. Že lansko leto je bil naveden v proračunu tak dobiček v svoti 511.840 gld., in zdaj ima zopet država dobička nad pol milijona goldinarjev za uničene bankovce ali pa zadržane.

Narodno gospodarstvo.

Škode, leta 1889 provzročene po povodnji, toči, mrazu, požarih ali na drug način.

(Poročilo deželne odbora kranjskega.)

Iz vseh krajev Kranjske došla so deželnemu odboru poročila o velikih škodah, ki so jih napravile povodnji, o škodah, provzročenih po toči, mrazu, požarih, črvu in strupeni rosi na travnikih, njivah, v vinogradih na poljskih pridelkih, sadnjem drevju itd. Vsled tega si je deželni odbor štel v dolžnost, poizvedavati, ter si usoja na podstavi od c. kr. deželne vlade, od c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko in tudi od drugih strani predloženih naznanil o tem slavnemu deželnemu zboru sledeče poročati:

I. Politični okraj črnomaljski.

V sodnem okraji črnomaljskem je rja žitu, korusi pa črv škodoval. Krompir se je skoro popolnoma zvrgel, treba bo novega semena. V vinogradih ste trtna rosa in tudi deloma trtna už škodo delali. Letina v primeri z dobro letino je kakor 50 : 100.

Ljudstvo bo de gotovo trpelo pomanjkanje, ker pridelki že v dobrih letinah ne zadostujejo.

V sodnem okraji metliškem je letina srednja. Krompirja je prilično malo, živinska krma se je pa dobro obnesla.

V trtji je po nekaterih krajih žalostno. Pridelki v vasi Grabrovec, občine Lokvice, so povsem uničeni po toči, tako vinogradi Brčice v isti občini.

Vas Bošnjavas v občini suhorski zgubila je $\frac{3}{4}$ vinstva, tako vasi: Boldraž, Slamnavas, občine radoviške.

V občini Božjakovo je toča pobrala četrti del poljskih pridelkov in polovico vinstva.

Tudi Drašiči, Vidošiči, Krmačina, Železniki imajo na trtju precéj škode.

II. Politični okraj kamniški.

V okolišu kmetijske podružnice na Brdu je največ škode trpela otava, kjer je ljudje vsled silnega deževja niso mogli sušiti in spraviti; poleg tega je krompir predolgo v zemlji ostal in jel gniti. Žita so še dokaj dobro obrodila, samo oves je puhel in prazen, ter tehtal hektoliter malo preko 30 kg. Sadja ni bilo, razven orehov, ki so polni, prav nič.

Škodo je težko ceniti, pač pa se sme reči, da niso vsi kraji enakomerno prizadeti, in celó večkrat dva sosedata niti približno nista trpela enako škodo. Sploh letina gledé našega okraja ne spada mej najslabše.

Občnega ali tudi na širše kroge se raztezajočega pomanjkanja se ni bati, dasi bo kak posameznik huje prizadet; takim bo treba seveda pomoči.

V okolišu podružnice kamniške je pšenice, rži, ječmena in ovsu polovico manj, kot o dobri letini. Pozno vsejana ajda je tudi po slani poškodovana, vendar je toliko donesla, da se je seme s troški za delo vred povrnilo, velika večina pa, katera

je bila pozneje vsejana, je bila popolnoma po slani uničena. Le sémtertja je nekoliko češpljevih dreves obrodilo, jabelk in hrušek pa prav nič ni bilo.

Torej bo mnogo kmetovalcev pomanjkanje trpelo ter jim brez posojila ne bode mogoče davkov plačevati. (Dalje sledi.)

Telegrami.

Dunaj, 8. decembra. Deželni predsednik bukovinski, baron Pino-Friedenthal, je došel zaradi očesne bolezni na Dunaj, da se posvetuje o njej z zdravniki. Bolezen je resna in je mogoče, da se ne bo tako kmalu povrnil v Bukovino. Vodstvo deželne vlade je prevzel dvorni svétnik grof Pace.

Budimpešta, 8. decembra. Zbornica je sprejela proračun ministerstva notranjih zadev, postavlo o kontingentu vojaških novincev in zakon o pomnožitvi mestnih redarjev v Novi Pešti in Rakos-Paloti.

Belgrad, 9. decembra. Uradni list preklicuje časnikarsko vest, da je minister potom regentstva Milana opominjal gledé nekih izjav o srbskem narodu.

Monakovo, 9. decembra. Princ-regent je monakovskega stolnega prošta Rampfa za pasovskega škofa imenoval.

Lisabon, 8. decembra. Cesar dom Pedro je z družino in spremstvom sémkaj došel.

Umrli so:

6. decembra. Charlotte Brandtner, majorjeva vdova, 54 let, Franc Jožefa cesta 9, marasmus. — Rozalija Zupančič, uradnega sluga hči, 14 mes., Breg 14, jetika.

Vremensko sporočilo.

Dan	Cas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
opazovanja	razkoma v mm	toplomera po Celziju			
7. u. jut.	741.0	—5.2	sl. vzh.	sneg	4.50
7. u. pop.	739.3	—3.6	sl. svzh.	oblačno	sneg
9. u. zveč.	739.7	—5.8	sl. szap.	"	"
7. u. jut.	740.3	—7.4	sl. sever	oblačno	"
8. u. pop.	740.7	—3.4	brezv.	"	0.00
9. u. zveč.	741.5	—5.0	sl. svzh.	"	"

Srednja temperatura obeh dni —4.9° in 5.3° za 4.9° in 5.0° pod normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

9. decembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	85 gld. 85 kr.
Srebrna " 5% " 100 " " 16 %	86 " 30 "
5% avstr. zlata renta, davka prosta . . .	107 " 90 "
Papirna renta, davka prosta	100 " 65 "
Akeije avstr.-ogerske banke	921 " — "
Kreditne akeije	315 " 75 "
London	117 " 95 "
Srebro	— " — "
Francoski napoleond.	9 " 36 $\frac{1}{2}$ "
Cesarski cekini	5 " 61 "
Nemške marke	57 " 90 "

Kašelj, hripavost, bronhij, bo-
pljuč ozdravljajo **katranove pastile**
lekarja Piccoli-ja v Ljubljani.
Škatljica 25 kr. Vnanja naročila izvršuje se z obratno pošto. (2)

Koverta s firmo

priporoča

Katoliška Tiskarna

po nizkej ceni.

Brata Eberl,

izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

za Franciškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4.

priporočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse v njiju stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot znano realno fino delo in najnižje cene.

Posebno priporočilne za prekupece so **oljnaté barve v ploščevinastih pušicah** (Bleebüchsen) v domačem lanenem oljnatem firneži najfinije naribane in boljšé nego vse te vrste v prodajalnah. (18)

Cenike na zahtevanje.